

[Van de redactie]

‘Een Winkel van Sinkel met hoeden en petten en dameskorsetten.’ Zo zag Jeroen Brouwers het eenmanstijdschrift voor zich waarvoor hij zijn hele literaire leven plannen maakte. Hij wilde ruimte bieden aan alle afdelingen van zijn schrijverschap: op de benedenverdieping flonkerende etalages met schrijversportretten en polemieken, een etage hoger grabbelbakken vol humoristische invallen en autobiografische aantekeningen. In de zomer van 1996 werden de plannen werkelijkheid met de reeks *Feuilletons*, die hij voortzette tot aan zijn dood.

Met deze nieuwe uitgave wil de Stichting Jeroen Brouwers de Winkel van Sinkel feestelijk heropenen. Eén keer per jaar, op 30 april, publiceren we het *Cahier Jeroen Brouwers*, waarin we zo veel mogelijk aspecten van zijn leven en werk zullen uitstallen, met documenten en vondsten uit zijn archief, voorproefjes uit de biografie in wording, bijdragen van gastauteurs, analyses & anekdotes, interpretaties & illustraties, paraferalia & paralipomena.

In dit eerste nummer belichten drie collega-auteurs hun relatie met het werk van Brouwers. Tom Lanoye geeft een interview over de impact van de polemieken op zijn eigen ontwikkeling als schrijver, Achterhoeker Gijs Wilbrink trotseert het stormweer aan de Dwarsdijk in Exel en Peter Zantingh onderzoekt de opkomst en ondergang van het ‘kommastreepje’ in Brouwers’ teksten.

Biograaf Johan Vandenbroucke bespreekt de tijdschriften waar Brouwers tientallen jaren lang in diverse hoedanigheden bij betrokken was. In een tweede bijdrage vertelt hij uitgebreid over de dagboeken als bron voor zijn onderzoek.

Anita Roeland was vanaf 2006 Brouwers’ redactrice en blikt terug op hun samenwerking, die uitgroeide tot een vriendschap. René Franken verzorgt de rubriek ‘De opdracht’ waarin hij opdrachtexemplaren van of aan Jeroen Brouwers onder de loep neemt. In dit nummer boeken uit de bibliotheek van Benno Barnard.

Wat had Brouwers met Nicole Kidman? Lodewijk Verduin legt het uit in een bijdrage over Jeroen Brouwers en de film. En waarom is de rijk geïllustreerde literatuurgeschiedenis waar Brouwers in de jaren zeventig met hart en ziel aan heeft gewerkt nooit verschenen? Roos Custers veegt de spinnenwebben van deze boeiende en amusante vondst uit het archief. Deze eerste aflevering sluit af met een bijdrage van Gwennie Debergh die de ontstaansgeschiedenis van de debuutroman *Joris Ockeloën en het wachten* reconstrueert.

We bieden niet alleen geschreven bijdragen aan maar schenken ook extra aandacht aan de vormgeving. Voor ieder nummer vragen we een illustrator om nieuwe tekeningen te maken: hier is dat Floris Tilanus, wiens werk te zien is op de pagina’s 42 en 96.

De Stichting Jeroen Brouwers is in 2001 opgericht om de literaire nalatenschap van de schrijver te beheren. We vullen die taak op verschillende manieren in. Publicaties als dit *Cahier* en de onlangs verschenen *Briefwisseling 1968-1986* met uitgever Geert van Oorschot vormen het meest zichtbare deel van onze activiteiten. Achter de schermen ontsluiten we het archief en brengen we de verspreide teksten van Brouwers zo goed mogelijk in kaart.

Bij die laatste taak kunnen we uw hulp gebruiken: Jeroen Brouwers heeft tijdens zijn leven eindeloos veel gecorrespondeerd en schonk gul manuscripten aan vrienden. Wie in het bezit is van handschriften of interessante brieven vragen we contact met ons op te nemen, zodat we een beter idee kunnen krijgen van de beschikbare documenten. Dat kan via stichting@jeroenbrouwers.be. Dank voor uw medewerking en veel plezier met dit *Cahier*. Wij zijn alvast bezig met het tweede nummer.

Medewerkers aan dit nummer

Roos Custers

werkt als redacteur voor diverse uitgeverijen, presenteert een talkshow in het Groningse Grand Theatre en verkoopt één dag per week boeken bij Boekhandel Godert Walter. Ruim twintig jaar geleden leerde ze Jeroen Brouwers kennen toen ze een bronzen beeldje maakte met tekst van hem.

Gwennie Debergh

doceert moderne Nederlandstalige letterkunde aan de Universiteit Antwerpen en de Universität zu Köln. Ze is de voorzitter van de Stichting Jeroen Brouwers en de weduwe van de schrijver.

René Franken

is onafhankelijk antiquaar en uitgever, eigenaar van *Demian* in Antwerpen.

Jelle Jespers

is grafisch ontwerper. Onlangs publiceerde hij *Nueva Vision* (Hopper & Fuchs, 2025), een eigenzinnige keuze uit Argentijnse typografie van 1940 tot 1976.

Anita Roeland

studeerde klassieke talen en Russisch. Ze werkt ruim dertig jaar in het boekenvak, afwisselend als freelancer en in dienst. Ze was bij uitgeverij Atlas zestien jaar de redacteur van Jeroen Brouwers.

Floris Tilanus

werkt al decennia als illustrator en grafisch vormgever. Hij illustreerde de *Fabels* van La Fontaine, de *Metamorfosen* van Ovidius en *De vertellingen van duizend-en-één nacht*. Met *Keizer Karel verliefd* (2015) trad hij voor het eerst naar buiten als maker van prentenboeken. *Zoals het is* werd in 2018 bekroond als Best Verzorgde Boek. Eind 2024 maakte hij tekeningen voor het kerstverhaal *Bona Fide* van Sander Kollaard.

Johan Vandenbroucke

was literair journalist, onder meer voor *De Morgen*, voor hij in 2008 zaakvoerder werd van Boekhandel De zondvloed (gevestigd in Mechelen en Roeselare). Hij publiceerde *Jeroen Brouwers. Het verhaal van een oeuvre* (2015, geactualiseerde versie) en werkt aan een biografie van Jeroen Brouwers.

Lodewijk Verduin

studeerde Nederlands aan de Universiteit van Amsterdam. Essays en kritieken van zijn hand verschenen onder meer in *De Groene Amsterdammer*, *De Standaard* en *De Gids*. Hij publiceerde de monografie *Eenzaamheid in eindeloos meervoud. Het oeuvre van Jeroen Brouwers* (2021), annoteerde de *Briefwisseling 1968-1986* tussen Jeroen Brouwers en Geert van Oorscot (2024) en werkt momenteel aan een biografie van Nanne Tepper.

Gijs Wilbrink

is schrijver en hoofdredacteur bij het International Literature Festival Utrecht. In 2022 debuteerde hij met *De beesten* bij uitgeverij Thomas Rap. De roman werd genomineerd voor zeven literaire prijzen, waarvan hij er twee won. In 2024 verscheen zijn boek *Strangwater* bij uitgeverij Van Oorscot, in de wandelreeks *Terloops*.

Peter Zantingh

schrijft fictie en non-fictie. Zijn meest recente roman, *Tussentijds*, werd genomineerd voor de Libris Literatuurprijs en de Boekenbon Literatuurprijs. Hij werkt daarnaast voor de weekendkrant van *NRC*, waarvoor hij lange journalistieke verhalen maakt en begeleidt.

En met dank aan:

Nouni van Arnhem en Luc Coorevits van Behoud de Begeerte, Katell Bertrand, Sander Blom, Kris Humbeeck, Jos Joosten, Klaas Koppe, Wiebe Mokken, Erven Herman Selleslags, Erven Patrick De Spiegelaere.

Colofon

Het *Cahier Jeroen Brouwers* is een uitgave van de Stichting Jeroen Brouwers in samenwerking met uitgeverij Atlas Contact en verschijnt ieder jaar op de geboortedag van de schrijver. Dit is het eerste nummer, van 30 april 2025. Info en bestellingen via www.jeroenbrouwers.be.

Redactie:

Roos Custers, Gwennie Debergh, René Franken, Anita Roeland, Johan Vandenbroucke, Lodewijk Verduin

Correcties:

Anita Roeland

Coördinatie:

Gwennie Debergh

Vormgeving:

Jelle Jespers – www.jellejespers.com

Verantwoordelijke uitgever: Gwennie Debergh, voorzitter Stichting Jeroen Brouwers, Weesperstraat 105A, 1018 VN Amsterdam.

Contact: stichting@jeroenbrouwers.be

© Stichting Jeroen Brouwers en de medewerkers aan dit nummer

© Omslagfoto: Patrick De Spiegelaere

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever, behoudens hetgeen door de wet wordt toegestaan. De uitgever heeft ernaar gestreefd alle auteursrechten te regelen volgens wettelijke bepalingen. Wie meent toch zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht zich tot de uitgever te wenden.

ISBN 978 90 83474 00 7

- 1 Van de redactie
- 6 'Voorlopig ben ik nog enthousiast, maar misschien gaat het strakjes al regenen'
Over de tijdschriftplannen van Jeroen Brouwers
Johan Vandenbroucke
- 20 Streepjescode
Peter Zantingh
- 26 Het nooit verschenen *Kijkboek van de Nederlandse literatuur 1830-heden*
Een markante episode uit het leven van Jeroen Brouwers, opgediept uit het archief van de auteur zelf
Roos Custers
- 42 'Literatuur moet tot discussie leiden. Dat is belangrijk'
Tom Lanoye over Jeroen Brouwers & de polemieken
Johan Vandenbroucke
- 54 Puffe dee
Anita Roeland
- 56 Buurt maken in Exel
Gijs Wilbrink
- 60 'Al mijn dagen zijn geboekstaafd'
De dagboeken van Jeroen Brouwers
Johan Vandenbroucke
- 96 Dode meisjes en droomgeliefden
Filmactrices in het werk van Jeroen Brouwers
Lodewijk Verduin
- 101 De opdracht – Broers in het 'bevattelijk verklaren'
Een selectie opdrachten van Jeroen Brouwers uit de bibliotheek van Benno Barnard
René Franken
- 106 Een roman als een suikerspin
Over de ontstaansgeschiedenis van *Joris Ockeloen en het wachten*
Gwennie Debergh

Op kostschool in Zeist, 1951.

Johan Vandenbroucke

‘Voorlopig ben ik nog enthousiast, maar misschien gaat het strakjes al regenen’

Over de tijdschriftplannen van Jeroen Brouwers

Nu en dan, maar wel gedurende zijn hele literaire leven, koesterde Jeroen Brouwers het plan om een eigen tijdschrift te maken waarin hij ‘alles’ kwijt kon. Nu eens zou het *De Muzenharp* heten, dan weer kortweg *Jeroen* of simpelweg *Het Tijdschrift van Brouwers*, om ten slotte *Feuilletons* te worden. Intussen publiceerde hij in tal van literaire tijdschriften, werd hij door redacties uitgenodigd zich bij hen aan te sluiten, discussieerde en redetwistte hij met tijdschriftenmakers over visie en lijn, over medewerkers en bijdragen, over vorm en inhoud, en over het noodzakelijke *smoel* van een blad. Telkens met dezelfde betrokkenheid en met hetzelfde gemopper. Van *Tirade* in de jaren zestig van de vorige eeuw tot *De brakke hond* in de jaren tien van deze.

muzenharp

